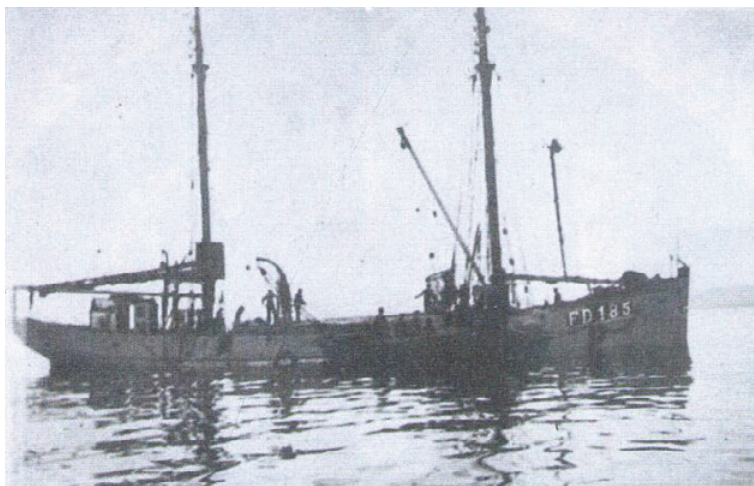

100 ÁRA MINNI

Kristian Sune Haraldsen, róptur Bassi, stjóri í handilsvirkinum Haraldsen

Kyrjasteinur á sild

Fiskaturking. Tey stakka

krambúðini og heil hædd bygd omaná.

Ísvirkið

Tá ið veraldarbardagurin brast á í 1939, og føroyingar ikki høvdu møguleika at selja fisk til tey vanligu keyparalondini í Suður-Europa, máttu aðrir vegir finnast. Onglendingar vóru noyddir at taka stóran part av fiskiflota sínum til hernaðin, tí teimum manglaðu hernaðarskip. Matvørur komu at tróta í Onglandi, helst fiskur, og prísurin á honum fór munandi upp. Her sóu føroyingar ein góðan møguleika, og sjálvst um siglingarleiðin var sera vandamikil, byrjaðu teir at sigla við feskum, ísaðum fiski til Onglands. Nógvur ísur kravdist og fá vóru virkini, sum framleiddu ís.

Í Eysturoynni var einki ísvirki, so í 1940 stovnaði Jákup partafelagið "Fuglafjarðar Ísvirki". Farið varð við tað sama undir at byggja á helluni uttan fyri Køvugjógv. Framleiðslan var um 12 tons um døgnið, og virkið var eftir tátíðar meti rættiliga framkomið. Vatnið til framleiðsluna kom úr Kelduni Vigdu.

Seinast í 50'unum var Ísvirkið umlagd til flakavirkið.

Jákup Haraldsen stýrði øllum handilsvirkinum øll síni bestu ár, so leingi heilsan var góð.

Men í 1942 fekk han heilabløðing og noyddist at leggja frá sær. Hann var bert 52 ára gamal. Tá kundi hann heggja aftur um bak og síggja sítt lívsverk, sum hevði eydnast væl og borið góðan ávøkst.

Tann 24. juni 1947 andaðist hann, bert 57 ár. Hann hevði alt ov høgt blóðtryst. Anna-omma andaðist í 1969.

Ringar tíðir

Eftir at Jákup var farin, var ein trupul tíð fyri handilsvirkið. Bassi hevði so at siga ongar royndir innan handil, og Oddfríður var alt ov ungur at taka yvir. Í 1946 varð virkið skipað til Partafelsg P/F Jákup Haraldsen Eftf. við ymiskum partaeigarum, harímillum Bassa og Annu. Tey næstu árin vóru peningarliga sera trongd í Føroyum. Tann flotin av brúktum trolarum, sum var komin til landið, fór allur á húsagang, og striltið gekk eisini hjá P/F Jákup Haraldsen Eftf. Í 1950 vóru Anna og Bassi einastu partaeigarar, og Bassi sat sum ábyrgdarstjóri fyri

felagnum, sum var nógv viknað.

Í 1954 fór P/F Jákup Haraldsen á húsagang, og Sjóvinnubankin keypti ognirnar. Anna leigaði Kyrjastein og Boðastein frá bankanum til sild og saltfisk.

Á heysti 1955 stovnaðu Bassi, Anna og Oddfríður íognarfelagið "Firma Haraldsen", sum keypti krambúðina og turkihúsið á Bugnum frá bankanum.

Bassi og Oddfríður vóru nú saman um leiðsluna av "Firma Haraldsen". "Fuglafjarðar Ísvirki" var undir somu leiðslu.

Í 1969 varð farið undir at byggja nýggja krambúð á Karvatoftum, og hon varð latin upp tann 10. decembur 1970.

Í 1969 andaðist Bassi bráðliga, bert 46 ára gamal. Oddfríður tók við leiðsluni av handilsvirkinum, sum í 1969 var skipað sum P/F Haraldsen vid Halldóru, Astu og Oddfríð sum partaeigarar. Oddfríður varð settur sum stjóri, meðan Halldóra, sum var kona Bassa, slegtað úr Norðagøtu, hevði tað dagligu leiðsluna av krambúðini. Oddfríður tók sær av Ísvirkinum. Her arbeidði hann til virkið stongdi í 92.

Babba var ein persónur við serligum eginskapum. Hann var ein stjóri, ein leigari, men eisini ein sera sosialur maður í bygdini. Man ikki eisini hann ofta hevur verið ein góð hjálp hjá skúlanum? Mangir dreingir, sum ikki trívdu í skúlanum og gjørdur ónáðir, komu út á Ísvirkið at arbeiða. Babba tók ímóti hesum dreingjum, sum vóru teir menn og setti teir í arbeiði. Eg havi ongantíð hoyrt um, at hann hevði trupuleikar við teimum.

Familjan

Øll familjan var meira ella minni involverað í handilsvirkinum hesa tíðina. Dánjal Magnussen, sakførari, maður Astu, sat sum nevndarformaður líka til hann legði árárnar inn. Mamma okkara starvaðist í einum tíðarskeiði á skrivistovuni. Hon hevði við bókhaldi hjá Ólavi Halga at gera. Seinni starvaðist hon eisini í handlinum í eina tíð. Selmafastur búði í Skotlandi, so hon hevði av góðun grundum ikki so nógv við handilsvirkið at gera.

Eg eri fødd í 1961 og uppvaksin í hesi – fyri handilsvirkið – truplu tí. Men sum børn merktu vit ikki nakað til tað. Vit livdu í okkara barnaverð langt uppi í haganum,

og mamma var jú har. Men av og á leitaði eg mær oman í "Gamla Handil". Vit kenna tíðanverri ikki til, at nøkur mynd nakrantíð er tikin av krambúðini innan. Men eg síggi hana so týðiliga fyri mær. Tann stóra skivan, hvar starvsfólkið flýddu vørir út. Tann serligi roykur í krambúðini, mest av kaffi. Best dámdi mær at spæla í teimum stóru skuffunum við korni, mjøli og sukri. Eg bygdí fjøll. Ein durður var inn á toystovuna við vøkrum klædnævrum og øðrum áhugaverdum prýðiligum tingum. Skrivstovan hjá ommubeiggja inn til vinstru. Har var skrivimaskinan og roknimaskinan serliga stuttlig at spæla við. Uppi á loftinum eitt stórt og óhugnaligt rúm við oljuklæðum og gummistivlum. Har var ikki so unnlígt at verða, og í kjallarinum hekk kjótið. Jú, lívið var spennandi í "Gamla Handli" Eitt ávintýraland fyri eina smágentu.

Tá eg bleiv eldri dámdi mær væl at hjálpa Talu í køkinum í "Nýggja Handli". Bjørg-systi arbeidði nógv í handlinum, væl munandi meira enn eg.

Eg kom eisini nógv út á Ísvirki, tí har skuldi eg arbeiða hvørja summarferiu. Babba toldi ikki, at vit einki gjørdur. Men eg treivst ongantíð í fiskaarbeiðinum. Heidi-systi harafturmóti hevur frá barni av verið sera bergtikin av øllum tí, sum hevur við fisk og fiskiskap at gera. Hon er tann einasta, sum arbeiðir innan fiskivinnuna í dag.

Mær hevur altíð dámt at farið norður til Elduvíkar at vitja Dunga-húsini, barnaheim Jákups. Í dag eiga Erik og Finnur Haraldsen húsini, og verða tey hildin í sera góðum standi. Teir eru synir Kristian Haraldsen-beiggja Jákup. Í Elduvík er gott at vera. Har er friður. Tú fert aftur í tíðina og har hoyrir tú ættina undir lonuni.

Eg eri sera takksom fyri at vera ein eftirkomari av Haraldsen og kunna føla ein stóran stoltleika yvir tað, abbi okkara og seinni pápi okkara hava gjørt fyri Fuglafjørð. Tað eru menn, sum hava skapað nakað og verið framskygdir. Skapað eitt vinnulív í bygdini, sum mangur fuglfirðingur hevur fingið stóra gleði av.

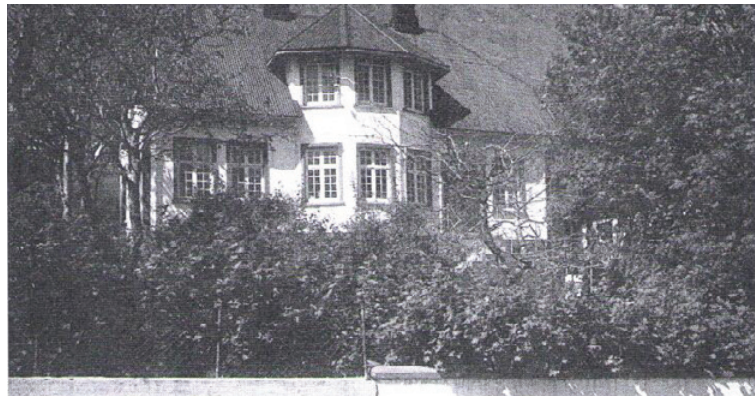
Kreppan

Síðst í 80'unum vóru góðar tíðir í Føroyum. Fiskurin floymdi – so at

siga – inn yvir landið, og flakavirkini arbeiddu alt samdøgnið. Somuleiðis eisini á Ísvirkinum. Har komu ung fólk úr øðrum norðanlondum at arbeiða fisk, tí tørvurin á arbeiðsfólki var so stórir. Skip vórðu bygd sum ongantíð áður og stór lán tikin. Á Føroya landi var ein rúsur av yvirflóð. Men bráðliga kom steðgur í. Fiskurin fór aðrar leiðir og flakavirkini stóðu tómt. Øll tey stásuligu, nýliga bygdu skipini fóru á húsagang. Landið hekk uppá størsta partin av lánunum, og skipini vórðu seld fyri lítið og einki.

Ein nevnd varð niðursett og yvirtók hon næstan øll flakavirkini – eisini Ísvirkið. Hetta var í 92. Eg minnst væl, tá babba ein dagin skuldi út á Ísvirkið, og hann ikki kundi koma inn, tí lykilin ikki passaði. Tað var ein torfør tíð, og nógv fólk komu í neyð. Mong blivu arbeiðsleys, og mong vóru tey, sum fluttu av landinum.

Summi flakavirkir lótu upp aftur, men Ísvirkið kom ongantíð aftur í brúk sum flakavirki. Í nógv ár stóð tað so at siga tómt og fall meira og meira saman. Eitt syrgiligt úrslit av einum langum og góðum arbeiðslívi. Ísvirkið var babbasa lív. Nú er tað so niðurtikið. Nú eru bert minnini eftir.

Sethúsini frá 1927

Nýggjar kreftir

Í 1994 kom Bassi, sonur Guðrið (dóttir Halldóru og Bassa) og Brynjálv, til Fuglafjarðar at arbeiða í handlinum. Hann hevði gingið á handilsskúla og vísti áhuga fyri at fara handilsvegin. Babba hevði nokk biðið hann um at koma norður, og hann var glaður, tá Bassi kom. Babba var blivin sjúkur og vildi gjarna kunna leggja frá sær, væl vitandi, at ein var til at taka yvir. Tíðirnar á handilsøkinum vóru ikki tær bestu, men Bassi sá mugu-

leikar og fór skjótt undir at broyta "strukturen" í handlinum.

Bassi keypti handilin í 1999, og P/F Haraldsen bleiv nú til "Haraldsen". Bassi hevur verið ein sera virkin maður líka síðani. Í 2006 keypti hann "Vár" kioskirnar, sum vórðu seldar aftur í 2013. Hann keypti "Pidda" á Toftun í 2006 og í 2007 "Vistir" á Kambsdali til goymslu. Síðani hevur Bassi grundlagt tveir "Á" handlar, tann eini á Glyvrum í 2013 og hin í Vestmanna í 2014. Handlarnir eru sera dámiligir at koma inn í, og eg havi hoyrt at bygdafólkið har eru glað fyri teir.

Tað er stuttligt hjá okkum í familjuni at síggja, hvussu væl tað gongst Bassa, og at hansara ágrýtni og engagement gevur góðan ávøkst. Tað er gott at vita, at handilsvirkið Haraldsen enn er virkið. Brynjálvur arbeiðir saman við soninum í firm-anum, og feðgarnir báðir eru av ídnastu monnum.

Í dag er Bassi giftur við Bertu Lambaa, ættað úr Fuglafirði, og tey eiga trý børn.

Tá eg var smágenta, søgdu fólk at tey fóru "til Bassa" at keypa, tá tey skuldu til handils. So fóru tey "Til Haraldsen" men nú, nógv ár seinni, siga fuglfirðingar aftur, at tey fara "til Bassa" at keypa.

Í 1995 fekk babba krabbamein, og var hann tá bert 64 ára gamal. Í februar 1998 andadist hann. Hann var tá so sjúkur, at hann ikki náddi at uppliva, at tíðirnar hjá P/F Haraldsen høvdu vent sær til tað betra, og at nú var ljós fyri framman. Tað var eg sera hørm um, tí babba var mangan harmur um støðuna hjá firmanum. Men munnu tey farnu ikki øll sita og eygleiða gongdina hjá eftirkomarunum her á jørð og gleðast um tað tey síggja?